

bylage

DE DIGITALE STAD

Sociale bouwstenen
voor een
elektronische samenleving

THE DIGITAL REVOLUTION

by [Author Name]

[Publisher Name]

[Additional text or subtitle]

DE DIGITALE STAD

Sociale bouwstenen voor een elektronische samenleving

1. Doelstellingen

De Digitale Stad maakt burgers op eenvoudige wijze bekend met datacommunicatie. In De Digitale Stad kunnen de bewoners met elkaar communiceren, zij kunnen deelnemen aan elektronische discussies en hebben toegang tot (lokale) overheidsinformatie en andere dienstenaanbieders. Bij de bouw van de stad wordt nadrukkelijk het perspectief en de wensen van de bewoner als leidraad genomen. Eigen initiatieven van de bewoners van De Digitale Stad worden op prijs gesteld en waar mogelijk ondersteund.

De Digitale Stad heeft zowel een sociale component, het brengt mensen bij elkaar met behulp van een nieuw medium, als een economische: het creëert een draagvlak van gebruikers voor technologische innovaties op het gebied van Informatie Technologie. De Digitale Stad verruimt de scope van burgers, bedrijven en overheid door met dit Nederlandse initiatief aan te sluiten op een internationale ontwikkeling.

De Digitale Stad onderneemt de volgende activiteiten:

- Het initiëren en stimuleren van het publieke debat tussen burgers onderling en tussen burger en bestuur in elektronische discussieplatforms.
- Het creëren van een platform voor het distribueren van overheidsinformatie, zowel bestuurlijke informatie als publieksinformatie.
- Het begeleiden en ondersteunen van maatschappelijke en sociale groeperingen bij het elektronisch aanbieden van hun informatie en participatie in telematica-projecten.
- Het stimuleren van het debat over rechten en plichten van burgers op de elektronische snelweg en het behartigen van consumentenbelangen.

- Het adviseren bij de ontwikkeling van civiele informatiediensten.
- Het plaats bieden aan en verbanden leggen tussen diverse telematica-projecten en dienstenaanbieders, ook in internationaal verband.
- Het ontwikkelen van een gebruikersvriendelijke ontsluiting van informatiediensten (grafische interface, helpdesk, handleidingen).
- Het onderhouden en uitbouwen van contacten met internationale civiele netwerken (FREEnets)

2. Ervaringen en aandachtspunten

Tijdens de eerste fase is duidelijk geworden wat de voornaamste aandachtspunten zijn bij de besturing van de stad:

- Een intensieve begeleiding van bestuurders en burgers om het gebruik van de stad en de onderlinge communicatie te optimaliseren. Daarbij is het van belang doelgroepen te definiëren en centrale personen (fractiesecretariaten, ambtelijke projectleiders, coördinatoren van buurtorganisaties en maatschappelijke groeperingen) te instrueren. Zij kunnen zorg dragen voor verder overdracht binnen hun organisaties.
- Het professionaliseren van de technische infrastructuur om daarmee een betere ontsluiting, zowel kwantitatief (geen files voor de stad) als kwalitatief (ontwikkeling van grafische interface) te waarborgen.
- Het ontwikkelen van nieuwe informatiediensten, toegesneden op de wensen van de bewoners.
- Het ontwikkelen van communicatie faciliteiten.

3. Opzet

Na de aanloopfase van De Digitale Stad is het zaak een fundament te leggen waarop het mogelijk is in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Er zullen steeds meer instanties en burgers met de stad te maken krijgen, erin willen wonen, iets erin te koop willen aanbieden, er een huis

DE DIGITALE STAD

Sociale bouwstenen voor een elektronische samenleving

1. Doelstellingen

De Digitale Stad maakt burgers op eenvoudige wijze bekend met datacommunicatie. In De Digitale Stad kunnen de bewoners met elkaar communiceren, zij kunnen deelnemen aan elektronische discussies en hebben toegang tot (lokale) overheidsinformatie en andere dienstenaanbieders. Bij de bouw van de stad wordt nadrukkelijk het perspectief en de wensen van de bewoner als leidraad genomen. Eigen initiatieven van de bewoners van De Digitale Stad worden op prijs gesteld en waar mogelijk ondersteund.

De Digitale Stad heeft zowel een sociale component, het brengt mensen bij elkaar met behulp van een nieuw medium, als een economische: het creëert een draagvlak van gebruikers voor technologische innovaties op het gebied van Informatie Technologie. De Digitale Stad verruimt de scope van burgers, bedrijven en overheid door met dit Nederlandse initiatief aan te sluiten op een internationale ontwikkeling.

De Digitale Stad onderneemt de volgende activiteiten:

- Het initiëren en stimuleren van het publieke debat tussen burgers onderling en tussen burger en bestuur in elektronische discussieplatforms.
- Het creëren van een platform voor het distribueren van overheidsinformatie, zowel bestuurlijke informatie als publieksinformatie.
- Het begeleiden en ondersteunen van maatschappelijke en sociale groeperingen bij het elektronisch aanbieden van hun informatie en participatie in telematica-projecten.
- Het stimuleren van het debat over rechten en plichten van burgers op de elektronische snelweg en het behartigen van consumentenbelangen.

in willen bouwen of een bedrijf, theater of bank. Het formuleren van een aantal spelregels is daarvoor van belang.

Vanaf de eerste palen die voor De Digitale Stad de grond in gingen is gekozen voor een bottem-up benadering. Daardoor kon de stad snel van de grond komen. Nu de stad contouren heeft gekregen is het gewenst om tot een herkenbare besturing te komen en een plan te trekken voor de langere termijn. Zowel bewoners als dienstenaanbieders moeten zicht hebben op de ontwikkeling van de stad. Niemand weet echter welke stad de burgers morgen willen, zodra ze beter inzien wat er morgen allemaal kan. De situatie van morgen moet dan ook niet in starre plannen worden vast gelegd. De geformuleerde doelen en uitgangspunten kunnen op dynamische wijze worden gerealiseerd.

4. Organisatorische structuur

In het beheer van de stad kunnen twee organisatorische lagen worden onderscheiden: een operationele en een bestuurlijke laag. De operationele laag is verantwoordelijk voor de exploitatie van het netwerk. De bestuurlijke laag bewaakt de doelstellingen van de stad door het bepalen van de gedragsregels en door projecten te steunen om de gemeenschappelijke doelen van de stad te realiseren.

5. Het besturen van De Digitale Stad

- Het bestuur van De Digitale Stad zal zich verzelfstandigen van De Balie en Hack-Tic netwerk. Daartoe wordt een nieuwe stichting opgericht: Stichting De Digitale Stad. Voor het bestuur worden mensen uitgenodigd die hun sporen hebben verdiend in voor de ontwikkeling van De Digitale Stad relevante geachte sectoren: bestuurskunde, telematica-infrastructuur, media- en omroepwezen en bedrijfsleven. In de nieuwe stichting zal het 'eigendom' van het concept - de architectuur, de spelregels en de communicatie met de

burgers - worden gebundeld. De ideële doelen van de organisatie worden in de statuten vastgelegd.

- Verschillende belanghebbenden bij De Digitale Stad en vertegenwoordigers uit diverse sectoren van de maatschappij worden uitgenodigd voor een Raad van Advies.
- Bewoners van De Digitale Stad krijgen inspraak bij de ontwikkeling van de stad door elektronische burgerraadplegingen.
- Voor promotie en financieringsdoeleinden zal op korte termijn een club Vrienden van De Digitale Stad worden opgericht.

6. Operationele laag

De operationele laag exploiteert netwerk diensten ten behoeve van De Digitale Stad. Hack-Tic netwerk zou deze rol kunnen vervullen omdat zij op dit gebied een voorsprong heeft ten opzichte van anderen. De netwerkdiensten moeten echter nadrukkelijk in het verlengde van de doelstellingen van de stichting worden beheerd. Daarvoor is het van belang een zeggingschapsrelatie met de netwerkprovider aan te brengen. Om die reden en om reden van schaalvergroting wordt overwogen een nieuwe netwerk-provider op te zetten die in een directe zeggingschapsrelatie staat tot de stichting.

De operationele laag is er voor verantwoordelijk dat de netwerkdiensten meegroeien met de groei van De Digitale Stad.

7. Financiële structuur

De financiering van De Digitale Stad is in drie niveaus te onderscheiden:

- de stichting Deze wordt gefinancierd uit subsidies en sponsorgelden om haar doelen te verwezenlijken, ook op langere termijn, als dit nodig is voor het uitvoeren van nieuwe innovatieve-projecten die de algemene doelstellingen van de stad dienen.
- de netwerkbeheerder Het netwerkbeheer werkt met een dekkende

in willen bouwen of een bedrijf, theater of bank. Het formuleren van een aantal spelregels is daarvoor van belang.

Vanaf de eerste palen die voor De Digitale Stad de grond in gingen is gekozen voor een bottem-up benadering. Daardoor kon de stad snel van de grond komen. Nu de stad contouren heeft gekregen is het gewenst om tot een herkenbare besturing te komen en een plan te trekken voor de langere termijn. Zowel bewoners als dienstenaanbieders moeten zicht hebben op de ontwikkeling van de stad. Niemand weet echter welke stad de burgers morgen willen, zodra ze beter inzien wat er morgen allemaal kan. De situatie van morgen moet dan ook niet in starre plannen worden vast gelegd. De geformuleerde doelen en uitgangspunten kunnen op dynamische wijze worden gerealiseerd.

4. Organisatorische structuur

In het beheer van de stad kunnen twee organisatorische lagen worden onderscheiden: een operationele en een bestuurlijke laag. De operationele laag is verantwoordelijk voor de exploitatie van het netwerk. De bestuurlijke laag bewaakt de doelstellingen van de stad door het bepalen van de gedragsregels en door projecten te steunen om de gemeenschappelijke doelen van de stad te realiseren.

5. Het besturen van De Digitale Stad

- Het bestuur van De Digitale Stad zal zich verzelfstandigen van De Balie en Hack-Tic netwerk. Daartoe wordt een nieuwe stichting opgericht: Stichting De Digitale Stad. Voor het bestuur worden mensen uitgenodigd die hun sporen hebben verdiend in voor de ontwikkeling van De Digitale Stad relevante geachte sectoren: bestuurskunde, telematica-infrastructuur, media- en omroepwezen en bedrijfsleven. In de nieuwe stichting zal het 'eigendom' van het concept - de architectuur, de spelregels en de communicatie met de

exploitatie. Hiertoe betalen gebruikers een vergoeding (flat fee), afhankelijk van het aantal extra diensten waarvan de bewoner gebruik wenst te maken. Om de opzet van de startconfiguratie (systemuitbreiding, infrastructuur) een beginimpuls te geven is een startsubsidie van de stichting nodig.

- projecten Projecten op het gebied van connectiviteit, communicatie faciliteiten, informatiediensten en toepassingen kunnen gefinancierd worden door de belanghebbende partijen. Projecten kunnen in de opstartfase subsidie van de stichting krijgen als ze voldoen aan de door de stichting gestelde eisen.

8. Acties

In deze notitie zijn een aantal zaken opgetekend die in een nader plan moeten worden uitgewerkt. Dit plan zal in de herfst van 1994 worden voorgelegd. De situatie tot uiterlijk januari 1995 kan worden beschouwd als een interim-fase waarin een aantal cruciale aanpassingen moeten plaatsvinden. Dat betekent zowel een investering in inhoudelijke projecten als in infrastructuur. De aandachtspunten en doelstellingen vragen nog in 1994 om de volgende acties:

- Stimuleren van het gebruik van de stad door het opzetten en begeleiden van projecten. (zie bijlage 2)
- Het opzetten van de infrastructuur en het creëren van een startconfiguratie die toegerust is op de groeiende vraag. (zie bijlage 3)
- Het ontwikkelen van het gebruikerconcept, onderzoek naar de bewoners en hun wensen.

Op een aantal fronten is er contact met fondsen van de Europese Unie. Subsidie vanuit de Europese Unie is mogelijk voor de periode na 1 januari 1995. Het opzetten van een systeem voor het in rekening brengen van het gebruik en aanbieden van diensten (zowel bij aanbieders als bewoners) wordt in 1994 voorbereid en kan begin 1995 worden geïntroduceerd.

exploitatie. Hiertoe betalen gebruikers een vergoeding (flat fee), afhankelijk van het aantal extra diensten waarvan de bewoner gebruik wenst te maken. Om de opzet van de startconfiguratie (systeemuitbreiding, infrastructuur) een beginimpuls te geven is een startsubsidie van de stichting nodig.

- projecten Projecten op het gebied van connectiviteit, communicatie faciliteiten, informatiediensten en toepassingen kunnen gefinancierd worden door de belanghebbende partijen. Projecten kunnen in de opstartfase subsidie van de stichting krijgen als ze voldoen aan de door de stichting gestelde eisen.

8. Acties

In deze notitie zijn een aantal zaken opgetekend die in een nader plan moeten worden uitgewerkt. Dit plan zal in de herfst van 1994 worden voorgelegd. De situatie tot uiterlijk januari 1995 kan worden beschouwd als een interim-fase waarin een aantal cruciale aanpassingen moeten plaatsvinden. Dat betekent zowel een investering in inhoudelijke projecten als in infrastructuur. De aandachtspunten en doelstellingen vragen nog in 1994 om de volgende acties:

- Stimuleren van het gebruik van de stad door het opzetten en begeleiden van projecten. (zie bijlage 2)
- Het opzetten van de **infrastructuur** en het creëren van een startconfiguratie die toegerust is op de groeiende vraag. (zie bijlage 3)
- Het ontwikkelen van het gebruikerconcept, onderzoek naar de bewoners en hun wensen.

Op een aantal fronten is er contact met fondsen van de Europese Unie. Subsidie vanuit de Europese Unie is mogelijk voor de periode na 1 januari 1995. Het opzetten van een systeem voor het in rekening brengen van het gebruik en aanbieden van diensten (zowel bij aanbieders als bewoners) wordt in 1994 voorbereid en kan begin 1995 worden geïntroduceerd.

DE DIGITALE STAD

Sociale bouwstenen voor een technologische samenleving

BIJLAGEN

Bijlage 1	Een stormachtig begin Evaluatie eerste fase	1
Bijlage 2	Projecten	5
	A Gemeente Amsterdam	5
	B Participatie Burgers	6
	C Landelijke Overheid	7
	D Grafische Interface	9
Bijlage 3	Specificatie operationele laag - groeiverwachting aantal gebruikers - systeemuitbreiding - telecommunicatie infrastructuur - bezoekers, bewoners, burgers - dienstenaanbieders	10
Bijlage 4	Partners voor de tweede fase	12
Bijlage 5	Contacten & gesprekken	13
Bijlage 6	Begroting 1 april 1994 - 1 januari 1995	14

Bijlage 1

EEN STORMACHTIG BEGIN

Evaluatie eerste fase

Dat De Digitale Stad zo veel in beweging zou zetten konden de initiatiefnemers begin januari niet bevroeden. In de eerste weken vormden zich zelfs files voor de stadspoorten en in korte tijd waren de modems in Amsterdam uitverkocht.

Zelfs in vergelijking met overeenkomstige projecten in de Verenigde Staten ontwikkelde De Digitale Stad zich stormachtig. In 10 weken tijd is De Digitale Stad 130.000 keer geraadpleegd en hebben zich 12.000 bewoners geregistreerd.

Naast deze statistische wapenfeiten heeft De Digitale Stad de publieke discussie over de elektronische snelweg een flink impuls gegeven. De inrichting van de digitale infrastructuur in Nederland blijkt ook anderen dan tele- en informatica professionals te interesseren.

Vele maatschappelijke organisaties, lokale overheden, bedrijven en media hebben zich tot ons gewend met de vraag hoe zij zelf een rol kunnen spelen in De Digitale Stad. Gedurende het project IS een aantal diensten tot stand gekomen.

De ambities waarmee De Digitale Stad zich presenteerde waren de volgende:

1. Het publiek ontsluiten van bestuurlijke en publieksinformatie van de gemeente Amsterdam, het aansluiten van het communicatienetwerk van het Stadhuis aan het Internet

Het Bestuurlijke Informatie Systeem Amsterdam (BISA) is in De Digitale Stad voor het eerst ontsloten voor het publiek. Voor 15 januari 1994 was deze informatie alleen toegankelijk voor ambtenaren en politici in het Stadhuis. Digitale Stad bezoekers kunnen in de volledige da-

DE DIGITALE STAD

Sociale bouwstenen voor een technologische samenleving

BIJLAGEN

Bijlage 1	Een stormachtig begin Evaluatie eerste fase	1
Bijlage 2	Projecten	5
	A Gemeente Amsterdam	5
	B Participatie Burgers	6
	C Landelijke Overheid	7
	D Grafische Interface	9
Bijlage 3	Specificatie operationele laag - groeiverwachting aantal gebruikers - systeemuitbreiding - telecommunicatie infrastructuur - bezoekers, bewoners, burgers - dienstenaanbieders	10
Bijlage 4	Partners voor de tweede fase	12
Bijlage 5	Contacten & gesprekken	13
Bijlage 6	Begroting 1 april 1994 - 1 januari 1995	14

tabank op steekwoorden zoeken. BISA is in tien weken tijd 8.000 keer geraadpleegd. De vraag naar deze informatie blijkt groot te zijn. Het Publieks Informatiesysteem Gemeente Amsterdam (PIGA) is aan het eind van de projectperiode publiek ontsloten. PIGA was voorheen alleen te raadplegen door overheidsvoorlichters.

Het ontsluiten van twee afzonderlijk ontwikkelde databanken van de Gemeente Amsterdam in één communicatiesysteem heeft de ontwikkelaars van BISA en PIGA er toe gebracht nader uit te werken hoe de gemeente-informatie gestandariseerd kan worden.

Door de inbreng van het perspectief van de gewone gebruiker en de know-how over de wijze waarop internationaal overheden hun informatie publiek ontsluiten op Internet heeft De Digitale Stad een cruciale rol in vervuld.

Het Stadhuisnetwerk is in januari aangesloten op het Internet: een voorwaarde om raadsleden en ambtenaren elektronische post vanuit het Internet en De Digitale Stad te laten versturen en ontvangen op hun eigen werkplek. De implementatie van deze mogelijkheid in het stadhuis is nog niet voltooid.

2. Te onderzoeken op welke wijze elektronische media een impuls kunnen geven aan het politieke debat, gekoppeld aan de lokale gemeenteraadsverkiezingen

Alle politieke partijen hebben een eigen verkiezingskantoor gekregen in De Digitale Stad waarin het verkiezingsprogramma, adressen, standpunten en speeches opvraagbaar waren. Deze kantoren zijn in tien weken tijd 4.750 keer geraadpleegd.

Er zijn rond de tien discussiegroepen geformeerd rondom thema's die spelen in de stad. De discussiegroepen bouwen & breken, multiculturele stad, verkiezingen, technologie en democratie zijn daarvan het meest intensief gebruikt.

De eerste discussie die spontaan uitbrak ging over het burgermeesterprofiel. De bevindingen zijn meegenomen in het voorstel dat

tabank op steekwoorden zoeken. BISA is in tien weken tijd 8.000 keer geraadpleegd. De vraag naar deze informatie blijkt groot te zijn. Het Publieks Informatiesysteem Gemeente Amsterdam (PIGA) is aan het eind van de projectperiode publiek ontsloten. PIGA was voorheen alleen te raadplegen door overheidsvoorlichters.

Het ontsluiten van twee afzonderlijk ontwikkelde databanken van de Gemeente Amsterdam in één communicatiesysteem heeft de ontwikkelaars van BISA en PIGA er toe gebracht nader uit te werken hoe de gemeente-informatie gestandariseerd kan worden.

Door de inbreng van het perspectief van de gewone gebruiker en de know-how over de wijze waarop internationaal overheden hun informatie publiek ontsluiten op Internet heeft De Digitale Stad een cruciale rol in vervuld.

Het Stadhuisnetwerk is in januari aangesloten op het Internet: een voorwaarde om raadsleden en ambtenaren elektronische post vanuit het Internet en De Digitale Stad te laten versturen en ontvangen op hun eigen werkplek. De implementatie van deze mogelijkheid in het stadhuis is nog niet voltooid.

2. Te onderzoeken op welke wijze elektronische media een impuls kunnen geven aan het politieke debat, gekoppeld aan de lokale gemeenteraadsverkiezingen

Alle politieke partijen hebben een eigen verkiezingskantoor gekregen in De Digitale Stad waarin het verkiezingsprogramma, adressen, standpunten en speeches opvraagbaar waren. Deze kantoren zijn in tien weken tijd 4.750 keer geraadpleegd.

Er zijn rond de tien discussiegroepen geformeerd rondom thema's die spelen in de stad. De discussiegroepen bouwen & breken, multiculturele stad, verkiezingen, technologie en democratie zijn daarvan het meest intensief gebruikt.

De eerste discussie die spontaan uitbrak ging over het burgermeesterprofiel. De bevindingen zijn meegenomen in het voorstel dat

door de commissie van de gemeente Amsterdam is geformuleerd. Door bewoners van De Digitale Stad werd regelmatig gevraagd waar de politici bleven. Een rechtstreekse uitwisseling met de politiek is niet tot stand gekomen.

3. Aan de definitie van datacommunicatie, het raadplegen van databanken, een dimensie toe te voegen: het vermogen tot communicatie
Een deel van het succes van De Digitale Stad is toe te schrijven aan de keuze van de stadsmetafoor en het benadrukken van de sociale aspecten van data-communicatie: de mogelijkheid om naast het raadplegen van informatie ook in gesprek te kunnen komen met andere Digitale Stadbewoners, het verzenden van elektronische post, berichten achterlaten in de elektronische discussiegebieden, het 'babbelen' in de digitale cafés. Vanaf het begin is aangegeven dat suggesties van de bewoners op prijs werden gesteld. Een aantal 'gebouwen' zijn tot stand gekomen op initiatief van bewoners van de stad.

4. Het verbreden van de publieksgroep die kennis heeft van wereldwijde computernetwerken

De Digitale Stad heeft een enorme media-aandacht gekregen. Bijna alle opiniebladen en dagbladen hebben er over geschreven. De Digitale Stad werd zelfs een onderwerp van de ingezonden brieven rubrieken van De Volkskrant en het NRC Handelsblad. Zowel lokale, nationale als internationale omroeporganisaties hebben documentaires over De Digitale Stad gemaakt. In die zin is De digitale Stad een katalysator geweest voor een uitgebreide voorlichting over de mogelijkheden van datacommunicatie. Uit een voorlopige uitslag van het publieksonderzoek dat door de Katholieke Universiteit Brabant wordt uitgevoerd, blijkt dat zeker 20 procent van de bewoners van de stad niet eerder gebruik maakte van computernetwerken.

5. Een maatschappelijk-sociale benadering introduceren in telematica-projecten

De Digitale Stad is niet een project omwille van de technologie zelf maar een project vanuit de vraag hoe binnen de technologische innovaties maatschappelijke-culturele processen kunnen worden geïntegreerd. Het is een telematica project op menselijke maat. De Digitale Stad heeft daarbij het perspectief van de gebruiker voor ogen en is ontwikkeld vanuit de behoefte van gebruikers. De bewoner is niet gereduceerd tot consument van elektronische diensten maar heeft een eigen stem en inbreng. Zo zijn er een aantal gebouwen tot stand gekomen op initiatief van de bewoners: het jongerencentrum, de voetbaltoto, de graffiti-wand, een scouting-kantoor. De Digitale Stad heeft laten zien dat Informatie Technologie ook mondige burgers kan genereren.

Daarnaast is er gekozen voor een open besturingssysteem, waardoor koppelingen gelegd konden worden met vele andere initiatieven op het vlak van Informatie Technologie. De Digitale Stad heeft daardoor een intermediaire functie gekregen die partijen met elkaar in contact bracht. De Digitale Stad sluit aan op de ontwikkeling om computernetwerken steeds meer op elkaar af te stemmen, en is daarmee ook een partner voor internationale projecten.

5. Een maatschappelijk-sociale benadering introduceren in telematica-projecten

De Digitale Stad is niet een project omwille van de technologie zelf maar een project vanuit de vraag hoe binnen de technologische innovaties maatschappelijke-culturele processen kunnen worden geïntegreerd. Het is een telematica project op menselijke maat. De Digitale Stad heeft daarbij het perspectief van de gebruiker voor ogen en is ontwikkeld vanuit de behoefte van gebruikers. De bewoner is niet gereduceerd tot consument van elektronische diensten maar heeft een eigen stem en inbreng. Zo zijn er een aantal gebouwen tot stand gekomen op initiatief van de bewoners: het jongerencentrum, de voetbaltoto, de graffiti-wand, een scouting-kantoor. De Digitale Stad heeft laten zien dat Informatie Technologie ook mondige burgers kan genereren.

Daarnaast is er gekozen voor een open besturingssysteem, waardoor koppelingen gelegd konden worden met vele andere initiatieven op het vlak van Informatie Technologie. De Digitale Stad heeft daardoor een intermediaire functie gekregen die partijen met elkaar in contact bracht. De Digitale Stad sluit aan op de ontwikkeling om computernetwerken steeds meer op elkaar af te stemmen, en is daarmee ook een partner voor internationale projecten.

Bijlage 2

PROJECT A

Gemeente Amsterdam

Begeleiding systeembeheer In De Digitale Stad zijn in de eerste projectfase het bestuurlijke informatiesysteem (BISA) en het publieksinformatie systeem (PIGA) van de gemeente Amsterdam ontsloten. Het beheer en up-to-date houden van deze informatie in De Digitale Stad wordt overgedragen aan het stadhuis. Hiervoor is begeleiding van de betrokken stadhuismedewerkers nodig.

Het behoort tot het takenpakket van de afdeling automatisering om bij alle ambtenaren op het stadhuis De Digitale Stad als optie in het menu van de bureau computers op te nemen. Dit is nog niet overal gebeurd. Binnen het stadhuis zou kunnen worden overwogen om binnen het budget van automatisering de financiële ruimte te zoeken om dit bij iedereen te implementeren. Om te beginnen als tekst-interface en op termijn ook als grafische interface.

Scholing politici en ambtenaren Om de elektronische discussie met de politiek van nieuwe impulsen te voorzien zullen een aantal initiatieven worden genomen. Scholing zal worden gegeven aan de fractie-assistenten en secretariaatsmedewerkers van de diverse partijen.

Er zijn een aantal enthousiaste ambtenaren binnen het stadhuis die als interne aanjagers kunnen fungeren om het gebruik van de nieuwe mogelijkheden intern te stimuleren. De Digitale Stad pleit ervoor dat dit een onderdeel wordt van het takenpakket van een of twee ambtenaren.

Discussie Groot amsterdam (ROA) Er zal een discussiegroep over (groot)-Amsterdam worden gestart. Deze groep zal zoveel mogelijk de actualiteit te volgen. Hiertoe zullen in de discussiegroep wekelijks passages uit de belangrijkste raadsbesluiten worden gepubliceerd, berichten uit de media die betrekking hebben op de regio Amsterdam,

persverklaringen van de gemeente, de raadsagenda. Dit kan gebeuren i.s.m. de afdeling voorlichting en de fractie-assistenten.

Deelraden Op basis van gelegde contacten zullen vanuit De Digitale Stad een tweetal deelraden worden geselecteerd voor verdere uitbouw van het experiment. Daarbij kan gedacht worden aan de uitbreiding van het aantal terminals naar de betreffende deelraad. Een themadag waarin het bestuur van de deelraden worden uitgenodigd kan de ontwikkeling van De digitale Stad in de deelraden versnellen.

PROJECT B

Participatie Burgers

Publieke terminals Om de toegankelijkheid ook voor mensen die geen computer of modem in huis hebben te waarborgen is het van belang om het aantal publieke terminals uit te breiden. De plekken waar de publieke terminals tot hun recht komen: bibliotheken, deelraden, wachtkamers van overheidsdiensten, buurthuizen, enz.

Maatschappelijke organisaties De Digitale Stad heeft tot taak om maatschappelijke organisaties bekend te maken met de mogelijkheden van data-communicatie en hen te adviseren hoe zij hun gegevens elektronisch beschikbaar kunnen maken (een eigen kantoor in de stad). Dat betekent begeleiding en ondersteunen bij het inrichten van hun kantoren.

Doelgroepen Om ook personen te bereiken die niet vanzelfsprekend in aanraking komen met data-communicatie is het van belang om doelgroepen te definiëren waar extra aandacht aan moet worden besteedt. Rondom deze doelgroepen (ouderen, gehandicapten) bestaan reeds (welzijns)organisaties. Zij zijn de meest aangewezen organisaties om op individueel niveau de mensen te begeleiden, maar hebben over het algemeen weinig kennis op het gebied van data-communicatie. De Digitale Stad ziet haar functie in het adviseren, begeleiden en

persverklaringen van de gemeente, de raadsagenda. Dit kan gebeuren i.s.m. de afdeling voorlichting en de fractie-assistenten.

Deelraden Op basis van gelegde contacten zullen vanuit De Digitale Stad een tweetal deelraden worden geselecteerd voor verdere uitbouw van het experiment. Daarbij kan gedacht worden aan de uitbreiding van het aantal terminals naar de betreffende deelraad. Een themadag waarin het bestuur van de deelraden worden uitgenodigd kan de ontwikkeling van De digitale Stad in de deelraden versnellen.

PROJECT B

Participatie Burgers

Publieke terminals Om de toegankelijkheid ook voor mensen die geen computer of modem in huis hebben te waarborgen is het van belang om het aantal publieke terminals uit te breiden. De plekken waar de publieke terminals tot hun recht komen: bibliotheken, deelraden, wachtkamers van overheidsdiensten, buurthuizen, enz.

Maatschappelijke organisaties De Digitale Stad heeft tot taak om maatschappelijke organisaties bekend te maken met de mogelijkheden van data-communicatie en hen te adviseren hoe zij hun gegevens elektronisch beschikbaar kunnen maken (een eigen kantoor in de stad). Dat betekent begeleiding en ondersteunen bij het inrichten van hun kantoren.

Doelgroepen Om ook personen te bereiken die niet vanzelfsprekend in aanraking komen met data-communicatie is het van belang om doelgroepen te definiëren waar extra aandacht aan moet worden besteedt. Rondom deze doelgroepen (ouderen, gehandicapten) bestaan reeds (welzijns)organisaties. Zij zijn de meest aangewezen organisaties om op individueel niveau de mensen te begeleiden, maar hebben over het algemeen weinig kennis op het gebied van data-communicatie. De Digitale Stad ziet haar functie in het adviseren, begeleiden en

ondersteunen van deze organisaties en om met hen educatieve programma's op te zetten.

Hulpmiddelen De Digitale Stad ontwikkelt handleidingen en instructiepakketen om mensen op eenvoudige wijze uit te leggen hoe De Digitale Stad werkt. De telefonisch te bereiken helpdesk zorgt voor dagelijkse gebruikers-ondersteuning. Er zal geregeld een openbare 'bewonersdag' worden georganiseerd.

Telefoonboek Om de communicatie tussen digitale bewoners van de stad en overheidsinstanties te bevorderen wordt een 'telefoonboek' samengesteld van relevante e-mail adressen. Zo kunnen bewoners rechtstreeks in contact komen met bestuurders.

PROJECT C

Landelijke overheid

Eerste Kamer Het adviseren en mede opzetten van een hypertext ontsluiting van de informatie van de Eerste Kamer (i.s.m. Parlementair Documentatie Centrum).

Tweede Kamer Het adviseren en begeleiden van de fractie-assistenten van de tweede kamerfracties in het gebruik van De Digitale Stad en het deelnemen aan discussies.

Overheidsloket Het openen van een 'overheidsloket' in De Digitale Stad. Via deze menu-optie moet de bewoner van De Digitale Stad straks voorlichters van diverse ministeries kunnen bereiken. Hiertoe zullen gesprekken op ministeries worden gevoerd en zal een informatiedag worden georganiseerd speciaal voor deze doelgroep van voorlichters. Op basis van deze contacten kan een faseringsplan worden opgesteld voor de aansluiting en begeleiding van geïnteresseerde voorlichtingsafdelingen van ministeries die stapsgewijs kunnen worden aangesloten.

Elektronische burgerraadplegingen Het implementeren van elektro-

nische burgerraadplegingen en het technisch verder ontwikkelen van de kwaliteit en inhoudelijkheid van dergelijke raadplegingen.

Kennisoverdracht De pioniersrol van De Digitale Stad leidt er toe dat het project een belangrijke rol kan vervullen in het adviseren en uitwisselen van kennis aan andere gemeenten.

De resultaten van de gelegde contacten met gemeenten kunnen worden meegenomen in een algemener onderzoek naar de mogelijkheden en kosten van een landelijk netwerk van Digitale Steden. Waar gewenst/noodzakelijk kan De Digitale Stad een coördinerende rol spelen, initiatieven op elkaar afstemmen, samenwerking tussen partners - bijvoorbeeld binnen 1 basistariefgebied stimuleren.

Bakermat voor andere Digitale Steden De stichting zal centrale faciliteiten scheppen waardoor het makkelijker/goedkoper wordt om in andere plaatsen digitale steden te beginnen. Hierdoor kan de markt ook sneller groeien. De centrale systeem van De Digitale Stad kan centrale archieven serveren aan kleinere digitale steden. Ook op andere niveaus kan gebruik gemaakt worden van een centraal apparaat van de moederstichting. Te denken valt bijvoorbeeld aan de helpdesk, handleidingen, marketing, installatiepakketten, programmeren, ondersteuning van de accounting.

Andere gemeenten Ten behoeve van de gemeenten zal een landelijke informatiedag worden opgezet waarin naast de inhoudelijke mogelijkheden ondermeer zal worden ingegaan op de kosten van een digitale stad en de mogelijkheid om met andere gemeenten tot samenwerking te komen binnen basistariefgebieden. Samenwerking zal worden gezocht met het VNG.

nische burgerraadplegingen en het technisch verder ontwikkelen van de kwaliteit en inhoudelijkheid van dergelijke raadplegingen.

Kennisoverdracht De pioniersrol van De Digitale Stad leidt er toe dat het project een belangrijke rol kan vervullen in het adviseren en uitwisselen van kennis aan andere gemeenten.

De resultaten van de gelegde contacten met gemeenten kunnen worden meegenomen in een algemener onderzoek naar de mogelijkheden en kosten van een landelijk netwerk van Digitale Steden. Waar gewenst/noodzakelijk kan De Digitale Stad een coördinerende rol spelen, initiatieven op elkaar afstemmen, samenwerking tussen partners - bijvoorbeeld binnen 1 basistariefgebied stimuleren.

Bakermat voor andere Digitale Steden De stichting zal centrale faciliteiten scheppen waardoor het makkelijker/goedkoper wordt om in andere plaatsen digitale steden te beginnen. Hierdoor kan de markt ook sneller groeien. De centrale systeem van De Digitale Stad kan centrale archieven serveren aan kleinere digitale steden. Ook op andere niveaus kan gebruik gemaakt worden van een centraal apparaat van de moederstichting. Te denken valt bijvoorbeeld aan de helpdesk, handleidingen, marketing, installatiepakketten, programmeren, ondersteuning van de accounting.

Andere gemeenten Ten behoeve van de gemeenten zal een landelijke informatiedag worden opgezet waarin naast de inhoudelijke mogelijkheden ondermeer zal worden ingegaan op de kosten van een digitale stad en de mogelijkheid om met andere gemeenten tot samenwerking te komen binnen basistariefgebieden. Samenwerking zal worden gezocht met het VNG.

PROJECT D

De ontwikkeling van een grafische interface en het implementeren van nieuwe ontsluitingsmogelijkheden.

Grafische interface - multi-media Een zeer wezenlijk onderdeel van de 'elektronische snelweg' of 'informatie infrastructuur' is op langere termijn de integratie van tekst, beeld en geluid. Binnen de wereldwijde Internet gemeenschap wordt in een hoog tempo software ontwikkeld om een dergelijke integratie te realiseren. Het is een belangrijk onderdeel van De Digitale Stad om de horizon van het dagelijkse denken te verleggen door zichtbare perspectieven te creëren van wat over een aantal jaren gemeengoed is. In dit kader is het voor De Digitale Stad van belang om een aantal experimenten te doen met de integratie van tekst, beeld en geluid.

Bijlage 3

Specificatie operationele laag

Groeiverwachting aantal gebruikers

De Digitale Stad wordt op het moment 35.000 keer per maand geraadpleegd door gasten en bewoners. Op basis van ervaringen in de Verenigde Staten met vergelijkbare initiatieven kan dit aantal uitgroeien naar 150.000 raadplegingen per maand.

Systeemuitbreiding

Een professioneel systeem, een toenemend aantal gebruikers en toenemende complexiteit van taken vereisen belangrijke hardware investeringen en een goed geleid proces van uitbreidingen. Het aantal modems zal gelijk op moeten groeien met het aantal inbellijnen en huurlijnen (terminals). Het belangrijkste onderdeel in dit technische web is de server die deze complexiteit aanstuurt. Deze server kan in de toekomst ook centrale archieven gaan bieden aan kleinere digitale steden.

Telecommunicatie infrastructuur

Om wachttijden (=bron van ergernis) te minimaliseren moet er voor voldoende inbelcapaciteit gezorgd worden. Dit vereist op het gebied van de telecommunicatie infrastructuur een lange termijn plan. Op basis van de groei-prognose van het aantal inbellers zal het aantal inbellijnen kunnen groeien van 40 (huidig) naar 400. De operator zal voldoende bandbreedte naar het Internet moeten bieden. De Digitale Stad zal ook via ISDN bereikbaar moeten worden.

Bezoekers, bewoners en burgers

De Digitale Stad ontwikkelt na 1 januari 1995 3 toegangsniveaus:

Bezoekers: Gasten hebben leesstatus in de stad, maar kunnen niet schrijvend deelnemen aan de elektronische discussies.

Bewoners: zijn geregistreerde gebruikers. Zij betalen geen belasting. Hebben lees- en schrijfstatus binnen De Digitale Stad, maar kunnen

niet 'reizen' naar internationale systemen.

Burgers: zijn geregistreerde gebruikers, hebben alle mogelijkheden die de bewoners hebben. Betalen 'belasting' in de vorm van een 'flat fee' per maand. Hiervoor kunnen zij onbeperkt reizen over het Internet en internationaal elektronische post verzenden.

Dienstenaanbieders

In De Digitale Stad is het mogelijk om in het ene gebouw de kosten van een bezoek aan een dienstenleverancier in rekening te brengen en in een ander gebouw aan de gebruiker. Dit vereist dat De Digitale Stad een geavanceerd accounting systeem ontwikkelt.

Van grote dienstenleveranciers in de stad zal op termijn een bijdrage worden gevraagd. Daarbij zullen criteria van sociale rechtvaardigheid worden aangelegd. De 'huur' van een pand in het bedrijventrum van De Digitale Stad kan verschillen van die in een non-profitwijkje.

Bijlage 3

Specificatie operationele laag

Groeiverwachting aantal gebruikers

De Digitale Stad wordt op het moment 35.000 keer per maand geraadpleegd door gasten en bewoners. Op basis van ervaringen in de Verenigde Staten met vergelijkbare initiatieven kan dit aantal uitgroeien naar 150.000 raadplegingen per maand.

Systeemitbreiding

Een professioneel systeem, een toenemend aantal gebruikers en toenemende complexiteit van taken vereisen belangrijke hardware investeringen en een goed geleid proces van uitbreidingen. Het aantal modems zal gelijk op moeten groeien met het aantal inbellijnen en huurlijnen (terminals). Het belangrijkste onderdeel in dit technische web is de server die deze complexiteit aanstuurt. Deze server kan in de toekomst ook centrale archieven gaan bieden aan kleinere digitale steden.

Telecommunicatie infrastructuur

Om wachttijden (=bron van ergernis) te minimaliseren moet er voor voldoende inbelcapaciteit gezorgd worden. Dit vereist op het gebied van de telecommunicatie infrastructuur een lange termijn plan. Op basis van de groei-prognose van het aantal inbellers zal het aantal inbellijnen kunnen groeien van 40 (huidig) naar 400. De operator zal voldoende bandbreedte naar het Internet moeten bieden. De Digitale Stad zal ook via ISDN bereikbaar moeten worden.

Bezoekers, bewoners en burgers

De Digitale Stad ontwikkelt na 1 januari 1995 3 toegangsniveaus:

Bezoekers: Gasten hebben leesstatus in de stad, maar kunnen niet schrijvend deelnemen aan de elektronische discussies.

Bewoners: zijn geregistreerde gebruikers. Zij betalen geen belasting. Hebben lees- en schrijfstatus binnen De Digitale Stad, maar kunnen

Bijlage 4

PARTNERS VOOR DE TWEEDE FASE

Er zijn gesprekken met de volgende overheden en organisaties:

De Gemeente Amsterdam

Heeft aangegeven dat er steun is voor een volgend traject. De hoogte van het subsidiebedrag is nog niet bekend. De nieuwe wethouder is recent aangetreden. Er is overleg gevoerd in het kader van de Ruimtelijke Strategie van de gemeente Amsterdam over het inpassen van De Digitale Stad in de ROA-ontwikkeling.

Ministerie van Economische zaken

Het Ministerie van Economische Zaken heeft aangegeven dat er in het kader van het programma Technologie en Samenleving bereidheid is om het project te ondersteunen.

PTT Telecom

Het district Amsterdam zal voor een nog nader te bepalen tijd de telefoonlijnen sponsoren. De afdeling strategie van de PTT heeft aangegeven in structurele zin een oplossing te willen aandragen voor capaciteitsproblemen bij de bereikbaarheid van De Digitale Stad. Daarnaast heeft de afdeling netwerken belangstelling uitgedrukt voor de onderzoeksgegevens van de gebruikers. De Digitale Stad kan mogelijk ook participeren in een campagne waarin ISDN voor gewone gebruikers wordt aangeboden.

SURFnet

SURFnet heeft zijn interesse uitgesproken in De Digitale Stad en wil waar mogelijk bijdragen in de optimale ontsluiting van De Digitale Stad naar het academische netwerk.

Universiteit van Amsterdam

Het computercentrum van de UvA heeft aangegeven in technische zin (met name kwaliteitsverbetering van de data-transmissie) te willen ondersteunen.

GCEI

GCEI heeft een onderdeel van de systeemopstelling (Cisco) voor 10 maanden in bruikleen gegeven.

Diversen

Er is belangstelling vanuit de Rijksvoorlichtingsdienst en de Ministeries van O&W en WVC (afdeling welzijn). Er zijn een aantal bedrijven die mogelijk secundaire programma's in De Digitale Stad willen sponsoren. Er worden oriënterende gesprekken gevoerd met projectgroepen van de Europese Commissie.

Bijlage 5

Contacten & gesprekken

Met de volgende instanties en personen is gesproken over toekomstige samenwerking.

- Parlementair Documentatie Centrum
- Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn
- Ziekenfonds Amsterdam & Omstreken
- Stichting Publieksvoorlichting Wetenschap en Techniek
- Stichting Nederlands Onderzoek Technologische Aspecten
- Mediagebouw: VPRO / SALTO
- VNG / Vereniging Nederlandse Gemeentes
- Vlaamse Gemeenschap Brussel
- Instituut Publiek & Politiek
- European School Project
- Amsterdamse Hoge school
- Leidse Onderwijs Instellingen (LOI)
- Digitale Kunst Academie
- Press Now / Free Film / Index on Censorship
- Culturele database / SMP Communicatiegroep
- Verzekeringsmaatschappij
- Primafoonwinkel

Met de volgende instanties en personen is gesproken over het voortzetten van diensten.

- Bestuurlijk Informatie Systeem Amsterdam
- Publieks Informatie Gemeente Amsterdam
- Voorlichtingscentrum
- lokale Politieke Partijen
- Amsterdams Uitbureau
- NRC Handelsblad
- Automatiseringsgids
- Financieel Dagblad
- Jongeren centrum: Kidlink en Trouw
- Greenpeace
- Vormgevingsinstituut
- Montevideo

Bijlage 4

PARTNERS VOOR DE TWEEDE FASE

Er zijn gesprekken met de volgende overheden en organisaties:

De Gemeente Amsterdam

Heeft aangegeven dat er steun is voor een volgend traject. De hoogte van het subsidiebedrag is nog niet bekend. De nieuwe wethouder is recent aangetreden. Er is overleg gevoerd in het kader van de Ruimtelijke Strategie van de gemeente Amsterdam over het inpassen van De Digitale Stad in de ROA-ontwikkeling.

Ministerie van Economische zaken

Het Ministerie van Economische Zaken heeft aangegeven dat er in het kader van het programma Technologie en Samenleving bereidheid is om het project te ondersteunen.

PTT Telecom

Het district Amsterdam zal voor een nog nader te bepalen tijd de telefoonlijnen sponsoren. De afdeling strategie van de PTT heeft aangegeven in structurele zin een oplossing te willen aandragen voor capaciteitsproblemen bij de bereikbaarheid van De Digitale Stad. Daarnaast heeft de afdeling netwerken belangstelling uitgedrukt voor de onderzoeksgegevens van de gebruikers. De Digitale Stad kan mogelijk ook participeren in een campagne waarin ISDN voor gewone gebruikers wordt aangeboden.

SURFnet

SURFnet heeft zijn interesse uitgesproken in De Digitale Stad en wil waar mogelijk bijdragen in de optimale ontsluiting van De Digitale Stad naar het academische netwerk.

Universiteit van Amsterdam

Het computercentrum van de UvA heeft aangegeven in technische zin (met name kwaliteitsverbetering van de data-transmissie) te willen ondersteunen.

GCEI

GCEI heeft een onderdeel van de systeemopstelling (Cisco) voor 10 maanden in bruikleen gegeven.

Diversen

Er is belangstelling vanuit de Rijksvoorlichtingsdienst en de Ministeries van O&W en WVC (afdeling welzijn). Er zijn een aantal bedrijven die mogelijk secundaire programma's in De Digitale Stad willen sponsoren. Er worden oriënterende gesprekken gevoerd met projectgroepen van de Europese Commissie.

Bijlage 6

DE FINANCIERING

1 april 1994 - 1 januari 1995

1. Personeelslasten		
- algemeen management 40 uur p/w 9 mnd.	49.500,-	
- bureau-ondersteuning 40 uur p/w 5 mnd	22.500,-	
- systeembeheer 40 uur p/w 9 mnd	36.000,-	
- helpdesk 40 uur p/w 9 mnd	31.500,-	
2. honoraria		
- systeemontwikkeling en applicaties	15.000,-	
- projectcoördinatoren	40.000,-	
- terminalonderhoud	10.000,-	
- redacteur informatiediensten	15.000,-	
3. algemene kosten		
administratie	10.000,-	
kantoorkosten	13.500,-	
reis- en presentatiekosten	10.000,-	
kantoorhuur / geb	15.000,-	
4. public relations		
brochure	15.000,-	
documentatie	3.000,-	
advertenties	15.000,-	
verslaglegging	7.500,-	
adviezen	10.000,-	
5. technische infrastructuur		
systeemkosten	150.000,-	*
tele-communicatie	100.000,-	*
IP-verkeer	36.000,-	
modems	17.500,-	
publieke terminals	5.000,-	
onvoorzien	30.000,-	

Totaal	657.000,-	

bijlagen dds - 15

Recapitulatie

1. personeelslasten	139.500,-
2. honoraria	80.000,-
3. algemene kosten	48.500,-
4. Public relations	50.500,-
5. technische infrastructuur	308.500,-
6. onvoorzien	30.000,-

	657.000,-

Dekkingsplan

Gemeente Amsterdam	250.000,-
Ministerie van Economische Zaken	150.000,-
Fondsen (PBF, VSB, PWT)	100.000,-
Sponsoring	100.000,-
Donaties Vrienden van de Digitale Stad	57.000,-

	657.000,-

* hierbij is rekening gehouden met uitbreiding en innovatie

Bijlage 6

DE FINANCIERING

1 april 1994 - 1 januari 1995

1. Personeelslasten		
- algemeen management 40 uur p/w 9 mnd.	49.500,-	
- bureau-ondersteuning 40 uur p/w 5 mnd	22.500,-	
- systeembeheer 40 uur p/w 9 mnd	36.000,-	
- helpdesk 40 uur p/w 9 mnd	31.500,-	
2. honoraria		
- systeemontwikkeling en applicaties	15.000,-	
- projectcoördinatoren	40.000,-	
- terminalonderhoud	10.000,-	
- redacteur informatiediensten	15.000,-	
3. algemene kosten		
administratie	10.000,-	
kantoorkosten	13.500,-	
reis- en presentatiekosten	10.000,-	
kantoorhuur / geb	15.000,-	
4. public relations		
brochure	15.000,-	
documentatie	3.000,-	
advertenties	15.000,-	
verslaglegging	7.500,-	
adviezen	10.000,-	
5. technische infrastructuur		
systeemkosten	150.000,-	*
tele-communicatie	100.000,-	*
IP-verkeer	36.000,-	
modems	17.500,-	
publieke terminals	5.000,-	
onvoorzien	30.000,-	

Totaal	657.000,-	